

AFFETMEK ÂL-İ CENABLIK

عَنْ أَبِي إِسْحَاقَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ الْجَدَلِيَّ يَقُولُ: سَأَلْتُ عَائِشَةَ
عَنْ خُلُقِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَتْ: لَمْ يَكُنْ فَاحِشًا وَلَا مُتَفَحِّشًا وَلَا صَخَّابًا
فِي الْأَسْوَاقِ وَلَا يَجْزِي بِالسَّيِّئَةِ السَّيِّئَةَ وَلَكِنْ يَعْفُو وَيَصْفَحُ.

Ebû İshâk'ın işittiğine göre,
Ebû Abdullah el-Cedelî şöyle demiştir:
“Âişe’ye Allah Resûlü’nün (sav) ahlâkını sordum. Şöyle dedi: ‘O, kötü
sözlü ve çirkin ağızlı değildi. Çarşı pazarda bağırıp çağırılmaz, kötülüğe
kötülükle karşılık vermezdi; bilakis bağışlar ve hoşgörürdü.’”

(T2016 Tirmizî, Birr, 69)

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ: مَا انْتَقَمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ لِنَفْسِهِ فِي شَيْءٍ يُؤْتَى إِلَيْهِ حَتَّى تُنْتَهَكَ مِنْ حُرْمَاتِ اللَّهِ فَيَنْتَقِمَ لِلَّهِ.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! كَمْ أَغْفُو عَنِ الْخَادِمِ؟ فَصَمَّتْ عَنْهُ النَّبِيُّ ﷺ، ثُمَّ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! كَمْ أَغْفُو عَنِ الْخَادِمِ؟ قَالَ: ”كُلَّ يَوْمٍ سَبْعِينَ مَرَّةً.“

قَالَ أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ”يَا بُنَيَّ إِنْ قَدَرْتَ أَنْ تُصْبِحَ وَتُمْسِيَ لَيْسَ فِي قَلْبِكَ غِشٌّ لِأَحَدٍ فافْعَلْ“، ثُمَّ قَالَ لِي: ”يَا بُنَيَّ وَذَلِكَ مِنْ سُنَّتِي وَمَنْ أَحْيَا سُنَّتِي فَقَدْ أَحْبَبَنِي وَمَنْ أَحْبَبَنِي كَانَ مَعِيَ فِي الْجَنَّةِ.“

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: ”...وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا...“

Hiz. ÂiŖe anlatıyor: “Allah Resûlü (sav), kendisine yapılan bir Ŗeyden dolayı Ŗahsî olarak kimseyi cezalandırmamıŖtır; ancak, Allah’ın yasaklarının çiğnenmesi durumunda Allah için ceza vermiŖtir.”

(B6853 Buhârî, Hudûd, 42)

Abdullah b. Ömer’in anlattığına göre, bir adam Hiz. Peygamber’e (sav) gelerek, “Ey Allah’ın Resûlü! Hizmetçiyi (iŖlediğı bir hatadan dolayı) kaç kez affedeyim?” diye sordu. Hiz. Peygamber (sav) sustu. Ardından adam, “Ey Allah’ın Resûlü! Hizmetçiyi kaç kez affedeyim?” diye tekrar sordu.

Resûlullah bu sefer Ŗöyle buyurdu: “*Her gün yetmiŖ kere.*”

(T1949 Tirmizî, Birr, 31; D5164 Ebû Dâvûd, Edeb, 123-124)

Enes b. Mâlik anlatıyor: “Resûlullah (sav) bana dedi ki, ‘Evlâdım! Eğer kalbinde hiç kimseye karŖı hile olmadan sabaha ve akŖama eriŖmeyi baŖarabilirsen bunu yap. İŖte bu benim sünnetimdir. Kim benim sünnetimi yaŖatırsa beni sevmiŖ olur, kim de beni severse cennette benimle birlikte olur.’”

(T2678 Tirmizî, İlim, 16)

Ebû Hüreyre’nin rivayet ettiğine göre, Resûlullah (sav) Ŗöyle buyurmuŖtur: “...Allah, affeden bir kulunun ancak Ŗerefini artırır...”

(M6592 Müslim, Birr, 69)

H

udeybiye Antlaşması'nı bozan Kureyşlilerle karşı karşıya gelmek artık kaçınılmaz olmuştu. Allah Resûlü Medine'deki sahâbîlerine Mekke'ye sefer için hazırlanma talimatı verdi. Düşmanın hazırlıksız yakalanması için de sefer hazırlıkları gizli tutulacaktı. Ancak bu sırada Hâtıb b. Ebû Belteâ isimli bir sahâbînin yapılan hazırlıkları Kureyşlilere bildirmek üzere bir haberciyle gizlice mektup gönderdiği öğrenildi. Haberci kısa süre içinde yakalandı ve Hâtıb, Allah Resûlü'nün huzuruna getirildi.¹ Bir zamanlar onunla beraber Medine'ye hicret etmiş, Bedir ve Hudeybiye'de canı pahasına onun yanında mücadele etmiş olan Hâtıb,² şimdi bir ihanetin eşiğindeydi. Resûl-i Ekrem, niçin böyle davrandığını sordu arkadaşına. Hâtıb, Mekke'deki yakınlarını himaye edecek kimsenin olmadığını, Kureyşlileri minnettar bırakmak suretiyle akrabalarının hayatını korumayı amaçladığını söyledi. Asla dininden dönmediğini de ilâve etti sözlerine. Allah Resûlü, söylediklerinin doğruluğuna inanarak onu bağışladı.³

Daha sonra İslâm ordusu Mekke'ye doğru yola koyulmuştu. Müslümanlar, birkaç küçük direniş dışında ciddi bir mukavemetle karşılaşmadan şehre girmeye muvaffak oldular. Resûlullah, başında siyah sarığı,⁴ devesinin üzerinde Fetih sûresini okuyarak⁵ çok sevdiği hâlde ayrılmak zorunda bırakıldığı⁶ kutlu şehir Mekke'ye⁷ giriyordu. Bu sırada kendisine bahsettiği bu büyük fetih karşısında Rabbine karşı gönlünde hissettiği derin saygının etkisiyle başını öne eğmekten kendini alamıyordu.⁸

Nihayet Allah Resûlü kalabalık bir grupta Mescid-i Harâm'a ulaştı.⁹ Kâbe'yi tavaf edip iki rekât namaz kıldı.¹⁰ Bu arada bütün Mekke halkı Kâbe'nin etrafında toplanmış, merakla onu beklemekteydi. Tavafını bitiren Nebî, Kâbe kapısının eşiğinde durdu ve kapının sövelerini tuttu.¹¹ Karşısında sıralanmış olan kalabalığa baktı. İnsanları İslâm'a davet etmeye başladığı günden bu yana kendisine türlü eziyetler etmiş,¹² canına ve malına kast etmiş olan¹³ Mekkelilerin hayatı, şimdi onun iki dudağı arasından çıkacak söze bağlıydı. Artık onlardan geçmişin hesabını sormasına ve intikam almasına hiçbir şey engel olamazdı. Şöyle seslendi onlara: “Ey Kureyşliler, şimdi benden size nasıl davranacağımı bekliyorsunuz?” Mekkeliler başlarını önlerine eğerek cevap verdiler: “Senden iyilik bekliyoruz. Çünkü

¹ B3983 Buhârî, Meğâzî, 9.

² T3864 Tirmizî, Menâkıb, 58; M6403 Müslim, Fedâilü's-sahâbe, 162.

³ B3007 Buhârî, Cihâd, 141.

⁴ DM1971 Dârimî, Menâsik, 88.

⁵ B4281 Buhârî, Meğâzî, 49.

⁶ T3926 Tirmizî, Menâkıb, 68.

⁷ T1406 Tirmizî, Diyât, 13; B104 Buhârî, İlim, 37.

⁸ BN4/335 İbn Kesîr, Bidâye, IV, 335.

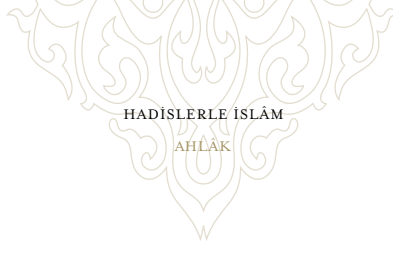
⁹ M4625 Müslim, Cihâd ve siyer, 87.

¹⁰ D1871 Ebû Dâvûd, Menâsik, 45.

¹¹ D3024 Ebû Dâvûd, İmâre, 24-25.

¹² N308 Nesâî, Tahâret, 192.

¹³ B3678 Buhârî, Fedâilü ashâbi'n-nebî, 5.

sen asil bir kardeş ve asil bir kardeş oğlusun.” Resûl-i Ekrem, “O hâlde tıpkı Yusuf Peygamber gibi ben de, ‘Bugün size kınama yok. Allah sizi bağışlasın. O, merhametlilerin en merhametlisidir.’¹⁴ diyorum.” dedi ve ekledi: “Haydi gidin, hepiniz serbestsiniz.”¹⁵

Bu soylu davranış karşısında kalpleri kin, nefret ve düşmanlık duygularından arınan Mekkeliler İslâm’a girmekte tereddüt etmediler.¹⁶ Eski düşmanlar, bağışlanmanın sevinciyle artık yeni kardeşler hâline gelmişlerdi: “Hani sizler birbirinize düşmanlar idiniz de O, kalplerinizi birleştirmişti. İşte O’nun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz...”¹⁷

Allah Resûlü, kendisini bir kuyunun dibinde ölüme terk eden kardeşlerini bağışlayan asil peygamber Hz. Yusuf gibi kendisine ve müminlere yıllarca eziyet eden Mekkelilere af kapısını açarak kötülüğe iyilikle karşılık vermişti. Nefret sevgiye, küfür de imana dönüşünce dost düşman farkı silinip gitmişti: “İyilikle kötülük bir olmaz. Kötülüğü en güzel bir şekilde sav. Bir de bakarsın ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sanki sıcak bir dost oluvermiştir.”¹⁸

Affetmek aslında tam da böyle bir şeydir. Affetmek demek, silmek demektir. Kını silmek, intikamı silmek, hıncı silmek... Suç ve hataları bağışlamak belki onları ortadan kaldırmaz; ancak öfke ve husumeti ortadan kaldırır. Kusur ve kabahatleri affetmek belki onları unutturmaz; ama nefret ve intikamın izini siler. Tüm düşmanlarını bağışlayan Allah Resûlü’nün dahi bağışladığı hâlde yaptıklarını unutamadığı kimseler vardı. Amcası Hz. Hamza’yı şehit eden Vahşi’yi affetmiş, fakat ona mümkünse kendisiyle yüz yüze gelmek istemediğini söylemişti.¹⁹

İnsanları bağışlamak aslında ne hataları görmezden gelmek ve kabullenmek ne de gururunu ayaklar altına almak anlamına gelir. Hataları affetmek suretiyle insan esasen kötülüğe kötülük, öfkeye şiddet, kine kin eklemeyi reddeder. Nefret ve intikamı kötülere bırakır. Öfkelerinin esiri olmuş kişileri bir de kin ve nefretin ateşiyle yakmak istemez.

Bir defasında Hz. Âişe, Allah Resûlü’ne başındaki miğferin kırıldığı, yüzünün kanlara bulandığı ve dişinin kırıldığı Uhud gününden²⁰ daha sıkıntılı bir gününün olup olmadığını sormuş, Peygamberimiz de Tâif dönüşünde yaşadıklarının hayatının en ıstıraplı ve unutulmaz anları olduğunu söylemişti. Tâifliler, kendilerini İslâm’a davet için gittiğinde Allah Resûlü ile alay etmiş ve ona hakarete bulunmuşlar, hatta geçip gideceği yolun iki yanına oturarak attıkları taşlarla onu yaralamışlardı. Ellerinden kurtulduğu

¹⁴ Yûsuf, 12/92.

¹⁵ BS18784, BS18785
Beyhakî, es-Sünenü’l-kübrâ, IX, 195.

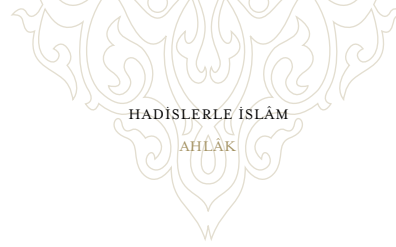
¹⁶ BS18784 Beyhakî, es-Sünenü’l-kübrâ, IX, 195.

¹⁷ Âl-i İmrân, 3/103.

¹⁸ Fussilet, 41/34.

¹⁹ B4072 Buhârî, Meğâzî, 24.

²⁰ B2903 Buhârî, Cihâd, 80.

zaman mübarek ayaklarından kanlar akıyordu.²¹ Bir ağacın dibinde biraz dinlendikten sonra ellerini göğe kaldırarak hâlini Yüce Allah'a arz etti.²² Bu sırada gökte bir bulutun içinde Cebrail'i gördü. Cebrail (as), Allah'ın onun duasını işittiğini, onlar hakkında ne dilerse yapması için dağlar meleğini gönderdiğini söyledi. Dağlar meleği ise Hz. Peygamber'e selâm verdikten sonra (Ebû Kubeys ile Kuaykîân adlı) iki büyük dağı zalimlerin başına geçirebileceğini bildirdi. Buna mukabil Hz. Peygamber, *"Hayır. Bilakis ben Allah'ın onların soyundan sadece kendisine kulluk edecek bir nesil çıkarmasını ümit ederim."* dedi.²³ Kavmi tarafından benzer zulümlere maruz kalan fakat yine de, *"Allah'ım! Kavmimi bağışla, çünkü onlar bilmiyorlar."* diyen önceki bir peygamber gibi,²⁴ Resûl-i Ekrem de Tâifliler için Allah'tan af dilemişti. O gün Resûl-i Ekrem'in onları bağışlaması on iki yıl gibi kısa bir süre içinde meyvesini verecek, Tâifliler Medine'ye bir heyet gönderip kendi istekleriyle İslâm Dini'ni kabul ettiklerini bildireceklerdi.²⁵

Müminin bir başkasını bağışlaması, esasen bağışlamayı çok seven Yüce Allah'ın²⁶ ahlâkıyla ahlâklanmanın bir gereğidir. Nasıl ki Rabbimiz adalet ve iyiliğinin bir gereği olarak kullarını bağışlıyorsa, kullar da Rablerinin bu ahlâkından nasiplenmek için elinden geleni yapmalıdırlar. Dolayısıyla Allah'ın kendisini affetmesini isteyen, kendisi de başkalarını affetmelidir. Yoksa, *"Allah'ın sizi bağışlamasını arzu etmez misiniz?"*²⁷

Kur'ân-ı Kerim'de, *"Bir kötülüğün karşılığı, onun gibi bir kötülüktür (ona denk bir cezadır). Ama kim affeder ve arayı düzeltirse, onun mükâfatı Allah'a aittir. Şüphesiz O, zalimleri sevmez."*²⁸ buyrulmuştur. Allah "Afûv" ismiyle kusurları siler, "Ğafûr" ismiyle günahları affeder, "Settâr" ismiyle hataları örter. İnsanoğlunun başına gelen bütün musibetler kendi yaptıkları yüzünden olsa da, Rabbimiz pek çoğunu affeder.²⁹ Çünkü O'nun bağışlaması bol, mağfireti sonsuzdur.³⁰ Eğer yaptıkları yüzünden insanları hemen cezalandırmış olsaydı Allah yeryüzünde hiçbir canlı varlık bırakmazdı. Fakat O, kullarına belirlenmiş bir süreyle kadar mühlet verir.³¹

Affetmeyi çok seven Rabbimiz, kendisine şirk koşulmasının dışında tüm günahları bağışlayabilir.³² Bu yüzden günah işleyerek haddini aşan kullarından, kendi rahmetinden ümit kesmemelerini ister.³³ Onları, *"Rahmetim gazabımı geçmiştir."* diye müjdeler.³⁴ Kendilerine açık mucizeler gösterildiği hâlde buzağıyı tanrı edinen İsrâiloğulları'nı,³⁵ Uhud Savaşı'nda şeytana aldanıp yerlerini terk eden sahâbîleri bağışlayan Allah,³⁶ iman edip salih amel işleyen kullarını da muhakkak affeder.³⁷

²¹ İK2/151 İbn Kesir, *Stret*, II, 151-152; ZD1/97 İbn Kayyim, *Zâdû'l-meâd*, I, 97-99.

²² MZ9851 Heysemî, *Mecmau'z-zevâid*, VI, 37.

²³ B3231 Buhârî, *Bed'ü'l-halk*, 7.

²⁴ B3477 Buhârî, *Enbiyâ*, 54.

²⁵ B4072 Buhârî, *Meğâzî*, 24.

²⁶ T3513 Tirmizî, *Deavât*, 84.

²⁷ Nûr, 24/22.

²⁸ Şûrâ, 42/40.

²⁹ Şûrâ, 42/30.

³⁰ Bakara, 2/192.

³¹ Fâtır, 35/45.

³² M6833 Müslim, *Zikir*, 22; Nisâ, 4/116.

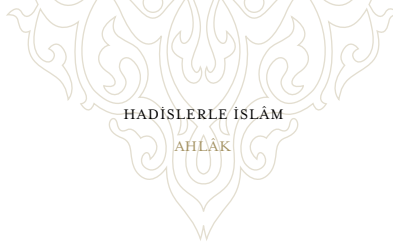
³³ Zümer, 39/53.

³⁴ B7422 Buhârî, *Tevhîd*, 22.

³⁵ Nisâ, 4/153.

³⁶ Âl-i İmrân, 3/155.

³⁷ Ankebût, 29/7.

Allah Teâlâ, son elçisi Hz. Muhammed'den (sav) affedici olmasını istemişti.³⁸ Bu yüzden hataları bağışlamak Resûl-i Ekrem'in en belirgin vasfıydı. Resûlullah'ın nasıl bir ahlâka sahip olduğu sorulduğunda şöyle demişti Hz. Âişe: "O, kötü sözlü ve çirkin ağızlı değildi, çarşı pazarda bağırıp çağırmaz, kötülüğe kötülükle karşılık vermezdi; bilakis bağışlar ve hoşgörürdü.³⁹ Nezaketsiz davranışlar karşısında bazen hiddetlense de öfkesine hâkim olarak affı seçerdi.⁴⁰ Affetme konusunda elinden geleni yaptıktan sonra hâlâ arzuladığı seviyeye erişemediğini düşündüğü zamanlarda ise Rabbine şöyle dua ederdi: *'Allah'im! Muhammed ancak bir beşerdir. Her insanın öfkeleniği gibi o da öfkelenir. Eğer bir Müslüman'a haksız yere lanet okur, ağır konuşur, beddua edersem, bunu onun için (günahlarından) temizlenme ve rahmet vesilesi kıl.'*"⁴¹

Âişe validemizin ifadesiyle, Allah Resûlü (sav), kendisine yapılan hiçbir hususta intikam peşinde olmadı. Ama Allah'ın yasaklarının çiğnenmesi durumunda Allah için ceza verirdi⁴² Kendisinin canına kast edenleri dahi tereddütsüz bağışladı. Meselâ, Zâtu'r-Rikâ' Seferi'nin dönüşünde bir ağacın altında dinlenirken, ağacın dalına astığı kılıcını alarak kendisini öldürmeye yeltenen Ğavres b. Hâris isimli müşrik bedevîyi hiçbir ceza vermeden salıverdi.⁴³ Yine Hayber'de Yahudi bir kadının kendisini öldürmek maksadıyla hediye ettiği zehirli koyun etini yedikten sonra zehirin farkına varınca kadını bağışladı ve onu öldürmek isteyen sahâbilerine engel oldu.⁴⁴ Peygamberliğinin ilk yıllarında Mekke'de panayırları dolaşarak insanları İslâm'a davet ederken kendisine son derece kaba davranan ve ağır hakaretlerde bulunan Hanîfeoğulları kabilesinin lideri olan⁴⁵ ve yıllar sonra Şam'dan memleketine dönerken Müslümanlar tarafından yakalanarak Medine'ye getirilen Yemâme reisi Sümâme b. Üsâl'i affetti.⁴⁶ Hudeybiye Antlaşması öncesinde Mekke yakınlarında beklerken kendisini ve ashâbını öldürmek için bir sabah vakti Ten'im Dağlarından ansızın üzerlerine baskın yapan ancak maksatlarına ulaşamayıp esir alınan Mekkeli seksen kişiyi de affederek salıverdi.⁴⁷

Resûl-i Ekrem kendisi bağışlamayı şiar edindiği gibi, insanlara da bağışlamayı tavsiye ederdi. Bir mümin kabahatinden dolayı kardeşinden özür dilediğinde, özrünün kabul edilmemesinin büyük bir vebal olduğunu söylerdi.⁴⁸ Zira hatasını kabul edip özür dileme cesaretini göstermek de başlı başına bir erdemdir. Bir defasında da huzuruna gelerek, "İşlediği bir suçtan dolayı hizmetçimi kaç kez affedeyim?" diye ısrarla soran bir kişiye,

³⁸ B4644 Buhârî, Tefsîr, (Araf) 5.

³⁹ T2016 Tirmizî, Birr, 69.

⁴⁰ N4780 Nesâî, Kasâme, 23-24.

⁴¹ M6616 Müslim, Birr, 89.

⁴² B6853 Buhârî, Hudûd, 42.

⁴³ B4136 Buhârî, Meğâzî, 32; HM15258 İbn Hanbel, III, 389.

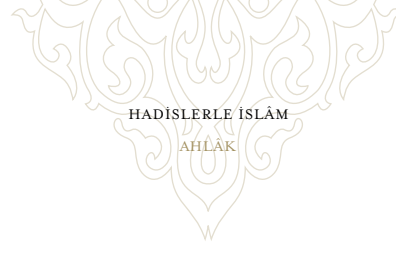
⁴⁴ B2617 Buhârî, Hibe, 28.

⁴⁵ HS2/270 İbn Hişâm, Sîret, II, 271.

⁴⁶ M4589 Müslim, Cihâd ve siyer, 59.

⁴⁷ M4679 Müslim, Cihâd ve siyer, 133; D2688 Ebû Dâvûd, Cihâd, 120.

⁴⁸ İM3718 İbn Mâce, Edeb, 23.

“Her gün yetmiş kere.” cevabını vererek⁴⁹ bağışlamanın sınırı olmadığını ima etmişti. Aslında Yüce Allah’ın kullarına karşı tavrı da böyledir. Peygamberimizin belirttiğine göre, bir kimse günde yetmiş kere Allah’a tevbe etse yine de ısrar etmiş sayılmaz.⁵⁰

Suç sahiplerini bağışlamanın, hatta can düşmanlarını dahi Resûl-i Ekrem gibi gönül hoşluğuyla affedebilmenin elbet bir sırrı olmalıydı. Aslında Allah Resûlü bu sırrı kendisinin özel hizmetlerini yerine getiren çocuk yaştaki Enes’e fısıldayıvermişti bir gün. Şöyle demişti ona: “Evlâdım! Eğer kalbinde kimseye karşı hile olmadan sabaha ve akşama erişmeyi başarabilirsen bunu yap. İşte bu benim sünnetimdir. Kim benim sünnetimi yaşatırsa beni sevmiş olur, kim de beni severse cennette benimle birlikte olur.”⁵¹

Resûl-i Ekrem böylece affetme erdemine götüren biricik yolu tarif etmiş oluyordu. Zira kalbinde kin ve intikam duyguları bulundurmamayı kendine ilke edinen birisi için bağışlamak hiç de zor olmasa gerektir. Çünkü düşmanlık ve intikamın olmadığı yerde sevgi ve kardeşlik egemen olacak, zamanla yıpranabilecek ilişkiler de af ile yeniden tamir edilecektir. Nitekim Peygamberimiz kendisini öldürmeye yeltenen Sümâme’yi bağışladığında Sümâme şöyle demiştir: “Ey Muhammed! Vallahi, yeryüzünde bana senin yüzünden daha sevimsiz bir yüz yoktu, şimdi ise senin yüzün bana bütün yüzlerden daha sevimli oldu. Vallahi, benim için senin dininden daha sevimsiz bir din yoktu, şimdi ise benim için bütün dinlerden daha sevimli oldu! Vallahi, benim için senin şehriden daha sevimsiz bir şehir yoktu, şimdi ise benim için bütün şehirlerden sevimli oldu!”⁵²

İslâm Peygamberi bu yüzden, “Ey Allah’ın kulları! Kardeş olun!” çağrısıyla müminleri kin ve intikamdan uzak durmaya davet eder.⁵³ Allah’ın en nefret ettiği insanın, husumette sınır tanımayan ve alabildiğine kindar kimse olduğunu hatırlatır.⁵⁴ “Husumeti sürdürmen sana günah olarak yeter.”⁵⁵ uyarısında bulunur. Bizzat kendi adına öç almaktan uzak durarak da müminlere örnek olur.

Affetmek, düşmanlık ve intikamdan vazgeçmektir; ancak suç ve suçluyla mücadeleyi bırakmadan elbette. Affetmek aslında intikam arzusunu yatıştırdığı için adalete ve meşru bir cezaya imkân tanır. Öfke ve husumeti insanlardan uzaklaştırarak haksız ve adaletsiz cezalara engel olur. Diğer yandan suçun ve suçluların bağışlanması insanlar arasında iyiliğin egemen kılınması için ne kadar önemli ise, toplum düzeninin korunması ve adaletin tesisi için suçlara mukabil cezaların takdir edilmesi de o kadar

⁴⁹ T1949 Tirmizî, Birr, 31; D5164 Ebû Dâvûd, Edeb, 123-124.

⁵⁰ T3559 Tirmizî, Deavât, 106.

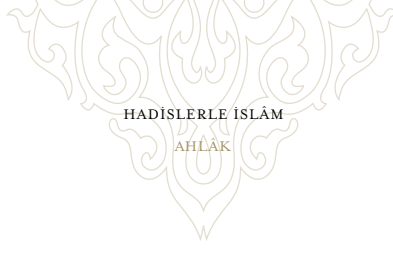
⁵¹ T2678 Tirmizî, İlim, 16.

⁵² M4589 Müslim, Cihâd ve siyer, 59.

⁵³ B6064 Buhârî, Edeb, 57.

⁵⁴ B7188 Buhârî, Ahkâm, 34.

⁵⁵ T1994 Tirmizî, Birr, 58.

hayatidir. Zayıfların uğradığı haksızlıkların hesabını güçlülerden sormayan bir toplum, Allah katında da makbul değildir.⁵⁶ Müminler bir haksızlığa uğradıkları zaman ona boyun eğmez, bilakis yardımlaşarak kötülüğün üstesinden gelirler.⁵⁷

Hiçbir zaman şahsı adına ceza peşinde olmayan Resûl-i Ekrem de Allah'ın yasakladığı şeyler hususunda ceza vermekten çekinmezdi.⁵⁸ Zira af yolunu tutmakla emrolunan İslâm Peygamberi,⁵⁹ insanlar arasında adaletin tesis edilmesiyle de yükümlü idi.⁶⁰ Tüm Mekkelileri bağışladığı fetih gününde İslâm'a ve Müslümanlara düşmanlıklarıyla tanınan ve savaş suçlusu sayılabilecek olan bazı müşriklerin öldürülmesini emretmişti.⁶¹ Aynı şekilde İslâm'a girdikten sonra masum insanları öldürüp hırsızlık yapan ve İslâm'dan çıkan Ureyne kabilesine mensup kişilere de hak ettikleri cezayı vermişti.⁶² Ancak o kendisine arz edilen davalarda elden geldiğince bağışlayıcı olmayı teşvik eder,⁶³ bağışlamada hata edilmesinin, cezalandırmada hata edilmesinden daha iyi olduğunu söylerdi.⁶⁴

Mümin, bir haksızlığa uğradığında ya hukuk yoluyla suça denk bir ceza ister yahut affetme yolunu seçer.⁶⁵ Resûlullah'ın tavsiyesi de bu yöndedir.⁶⁶ Suça mukabil denk bir ceza vermek adalettir, ancak Kur'an, daha üstün bir çıkış yolunu da ısrarla önerir: Bağışlayarak cezadan vazgeçmek.⁶⁷ İşte bu nokta affetme erdeminin adalet talebini geçtiği yerdir. Zira cezalandırmaktan vazgeçmek, adaleti de aşan bir erdemdir. Affetmek bu yüzden zor ve fakat yapılmaya değer bir iştir.⁶⁸ Bu sebeple affetmek müttakilere özgü bir erdemdir;⁶⁹ çünkü affetmek "takva"ya en yakın davranıştır.⁷⁰

Resûl-i Ekrem bir haksızlığa uğrayan müminin buna misilleme yapma hakkının olmadığını söyler.⁷¹ Zira misilleme yapmak hem toplumda kargaşa ve düzensizlik çıkarır hem de haksızlığa uğrayan kişi suçluya kendi gördüğü zarardan daha fazlasını vermek suretiyle mazlum iken zalim durumuna düşebilir. O yüzden affetme kararı mağdurun kendisine veya yakınlarına, suçluların cezalandırılması suretiyle adaletin tahakkuku ise hukukî müesseselere verilmiştir.

Resûl-i Ekrem içini bir sıkıntı kaplayıp gönlü daraldığında Allah'tan günahlarını bağışlamasını dilerdi.⁷² Âdeta kar ve dolu sularıyla yıkanmış bembeyaz bir elbise gibi kalbinin günah kirlerinden arınmasını isterdi.⁷³ "Günah" anlamına gelen Arapça "vizir" kelimesi aynı zamanda "yük" demektir. Bu sebeple Allah, kulunun günahlarını affettiğinde onun kalbinden günahı silmiş, yüreğinden yükünü almış gibidir. İnsanları af-

⁵⁶ İM4009 İbn Mâce, Fiten, 20.

⁵⁷ Şûrâ, 42/39.

⁵⁸ B6853 Buhârî, Hudûd, 42.

⁵⁹ Arâf, 7/199.

⁶⁰ Şûrâ, 42/15.

⁶¹ T3129 Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'an, 16; D2684 Ebû Dâvûd, Cihâd, 117.

⁶² B233 Buhârî, Vudû', 66.

⁶³ İM2692 İbn Mâce, Diyât, 35.

⁶⁴ T1424 Tirmizî, Hudûd, 2.

⁶⁵ T1405 Tirmizî, Diyât, 13.

⁶⁶ N4730 Nesâî, Kasâme, 6-7.

⁶⁷ Nahl, 16/126.

⁶⁸ Şûrâ, 42/43.

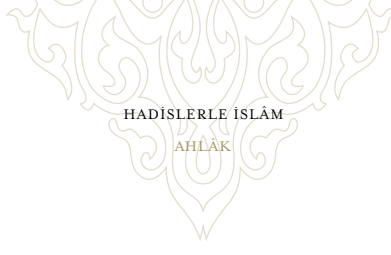
⁶⁹ Âl-i İmrân, 3/134.

⁷⁰ Bakara, 2/237.

⁷¹ İM2340 İbn Mâce, Ahkâm, 17; MU1435 Muvatta', Akdiye, 26.

⁷² M6858 Müslim, Zikir, 41.

⁷³ B6368 Buhârî, Deavât, 39.

fetmek de tıpkı böyledir. Affetmek bir yandan kalbimizi öfke, husumet ve intikam duygularından temizler, bir yandan da bu kötü duyguların yüreğimizi kaplayan ağır yükünü hafifletir. Sıcak, sağlıklı ve olgun bir iletişim ortamını mümkün kılar. Ayrıca affetmek insanı güçlü ve saygın kılar. Çünkü Peygamberimizin ifadesi ile: “...Allah, *affeden bir kulunun ancak şerefini artırır...*”⁷⁴

Ne kadar manidardır ki “bağışlamak” kelimesi dilimizde “affetmek” anlamına geldiği gibi, “karşılık gözetmeden vermek” anlamına da gelir. “Bağışlamak”, bir bakıma “bağışta bulunmak”tır. Affetmek suretiyle insan aslında gönül dünyasını kin, nefret ve düşmanlık duygularından arındırdığı için kendisine, cezalandırmaktan vazgeçtiği için suçluya ve nihayet intikam peşinde koşmayıp huzursuzluğa sebebiyet vermediği için de topluma âdeta “bağışta bulunmuş” gibidir.

⁷⁴ M6592 Müslim, Birr, 69.

